

Rizično ponašanje srednjoškolaca Zadarske županije

Marija Ivanko, Marija Pupić Bakrač, Đurđica Dragaš, Danijela Uhoda Sorić, Tatjana Mustać Matulj, Julija Mišlov

Zavod za javno zdravstvo Zadar

Ključne riječi. adolescenti, rizično ponašanje, alkohol, duhan, droga, spolno ponašanje

Uvod

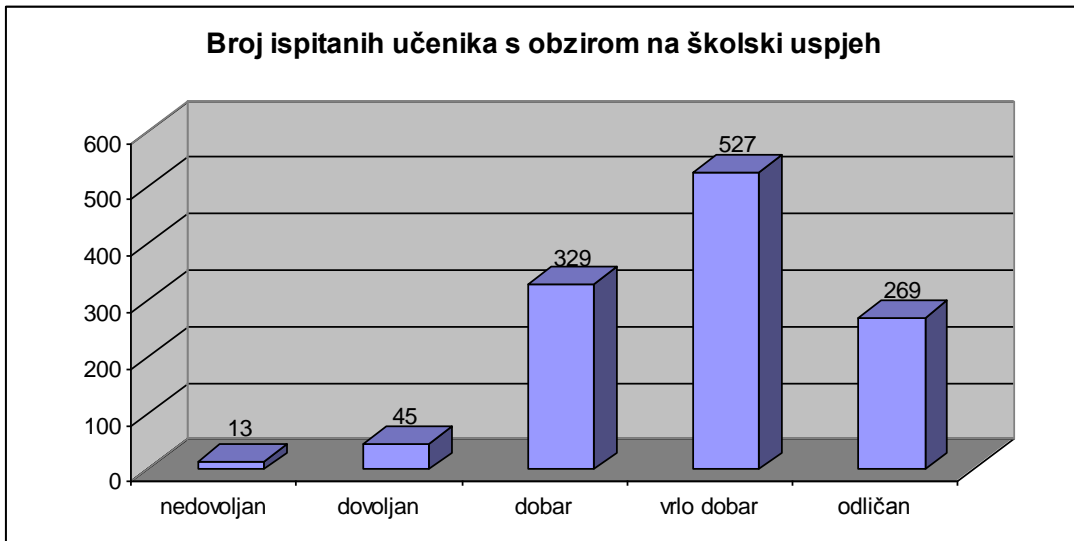
Adolescencija je razdoblje između djetinjstva i zrelosti, praćeno intenzivnim fizičkim rastom i razvojem, psihičkim promjenama i spolnim sazrijevanjem. Najizraženije su promjene osobnog identiteta, prihvaćanje društvenih i moralnih normi u ponašanju, osamostaljivanje i preuzimanje odgovornosti. Mladi traže uvažavanje i slobodu u svojim postupcima. Zbog neiskustva i sklonosti rizicima, populacija su koja je najviše podložna razvoju ovisničkog ponašanja. Eksperimentiranje s bilo kojim sredstvima ovisnosti počinje zbog znatizelje, oponašanja te pritiska okoline i vršnjaka. Adolescencija je razdoblje spolnog sazrijevanja, formiranja spolne uloge i stavova o izražavanju spolnosti. Spolno ponašanje u toj dobi je sastavni dio normalnog psihosocijalnog razvoja i sazrijevanja djevojaka i mladića. Danas adolescenti mnogo ranije i iz mnogo izvora više uče o spolnosti nego što je to bilo u prošlosti. Unatoč tome, imaju neodgovorno spolno ponašanje, povećani rizik od spolno prenosivih bolesti i prijevremenih trudnoća. Rizično ponašanje i neodgovorno spolno ponašanje ometaju daljnje školovanje, obiteljske i društvene odnose.

CILJ: Istražiti navike konzumiranja duhana, alkohola i opojnih sredstava, te spolno ponašanje učenika završnih razreda srednjih škola u Zadarskoj županiji, koji će nam biti pokazatelji kako što ranije djelovati u preventivnom i odgojnom smislu na adolescente.

METODA: Učenici su ispunjavali anonimni anketni upitnik u školskoj godini 2011./ 2012. Obuhvaćen je 1481 učenik završnih razreda dvadeset srednjih škola Zadarske županije, od toga 45% mladića i 55% djevojaka.

Tablica 2. Broj ispitanih učenika s obzirom na školu koju pohađaju

Hoteljersko turistička i ugostiteljska škola	156
Strukovna škola Vice Vlatkovića	145
Gimnazija Jurja Barakovića	126
Gimnazija Franje Petrića	107
Gimnazija Vladimira Nazora	103
Ekonomsko-birotehnička škola	94
Srednja medicinska škola	91
Tehnička škola	83
Pomorska škola	79
Srednja škola kneza Branimira Benkovac	74
Srednja škola Biograd	69
Obrtnička škola Gojka Matuline	67
Škola za primjenjenu umjetnost i dizajn	61
Poljoprivredno veterinarska i prehrambena škola	59
Prirodoslovno grafička škola	50
Klasična gimnazija	43
Srednja škola Obrovac	24
Srednja škola Bartola Kašića Pag	23
Srednja škola Gračac	15
Privatna gimnazija	12

Slika 27. Broj ispitanih učenika s obzirom na školski uspjeh

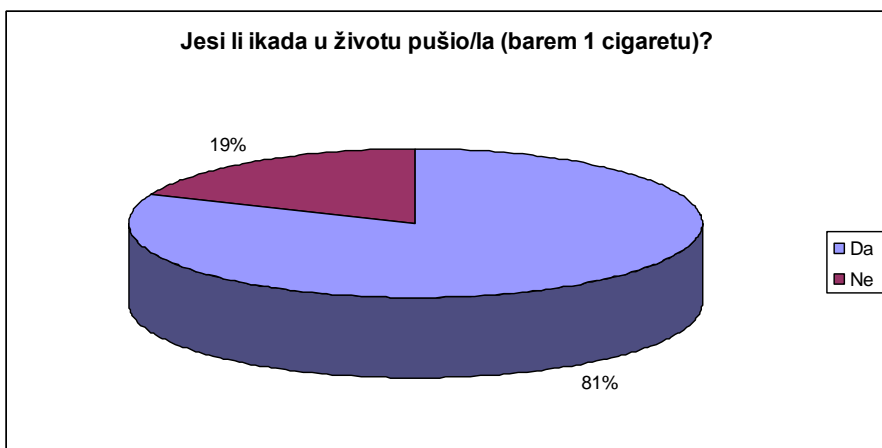

Slika 28. Broj ispitanika s obzirom na spol

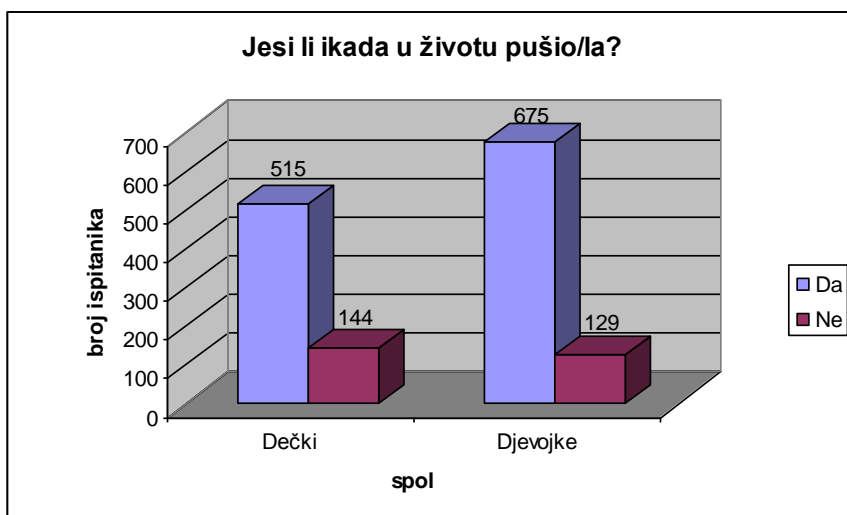
1. Rezultati

1.1 Duhan

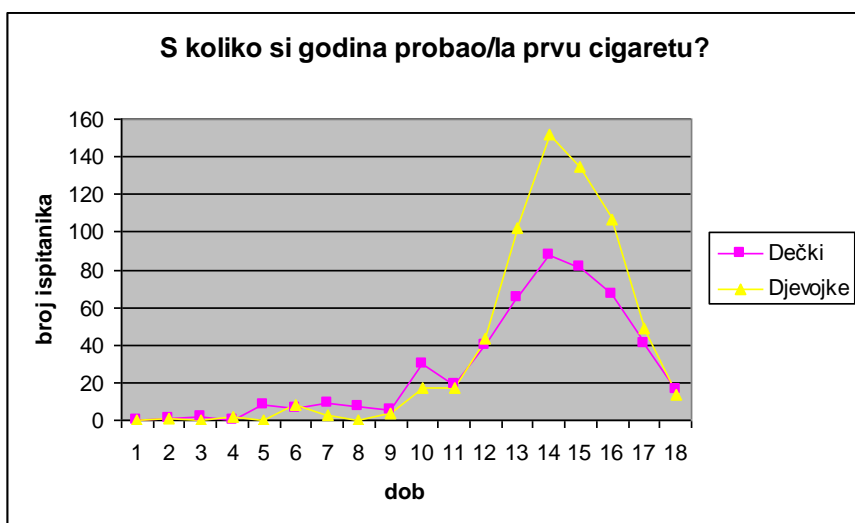
U životu je barem jednom pušilo 81% učenika. Djevojke u većoj mjeri izjavljuju da su barem jednom u životu pušile u odnosu na mladiće. Djevojke prvu cigaretu uzimaju s 15 godina, a mladići s 14 godina. Svaki dan puši 68%, vikendom 10%, povremeno 22% učenika. Kod učenika pušača 38% puše oba roditelja, samo otac 31% ili samo majka 31%.

Slika 29. Udio učenika koji su u životu pušili barem jednu cigaretu

Slika 30. Broj učenika koji su barem jednom pušili - po spolu

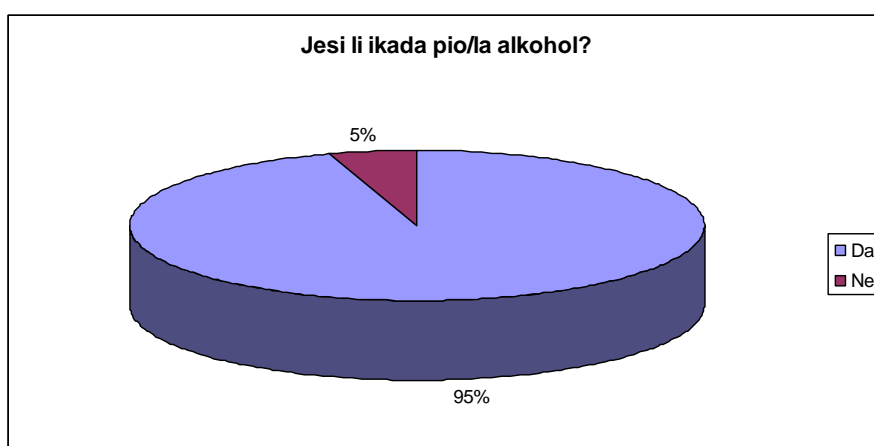
Slika 31. Broj učenika po dobi pušenja prve cigarete

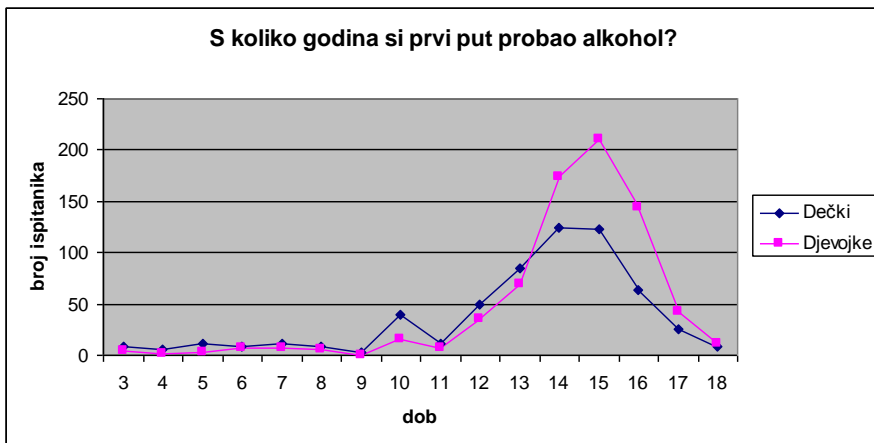
Slika 32. Udio učenika koji sada puše

1.2. Alkohol

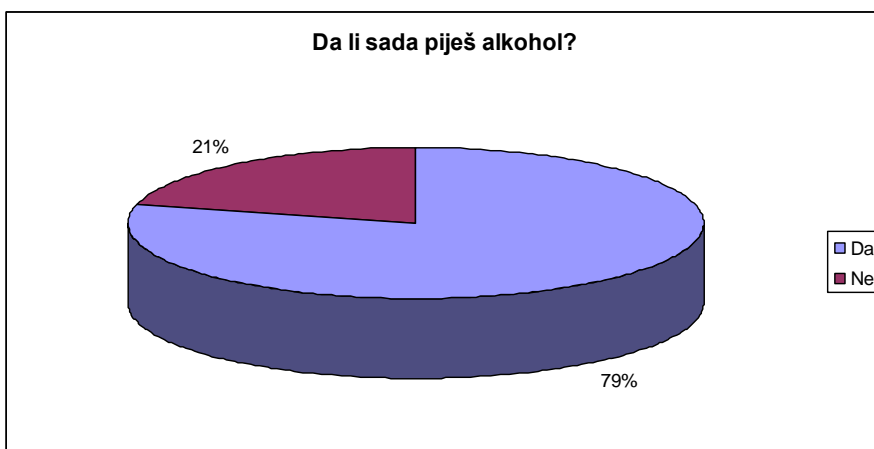
Alkohol je probalo 95% ispitanika. Mladići su počeli piti u 13. godini, a djevojke u 14. godini. U ovom trenutku pije 79% učenika. U društvu pije 33%, vikendom 16%, prigodno 47% i svaki dan 3%. Do sada je pijano bilo 83% mladih (više mladići). Početak opijanja za mladiće je 14,5 godina, a za djevojke 15,5 godina. Do sada se nikad nije opilo 1% učenika, do deset puta 51%, više od dvadeset puta 42%. Najčešće se piju miješana pića (bambus, juice votka i sl.) 37%, žestoka pića 17%, pivo 11%, vino 6%, energetska pića 2%, razno 27%.

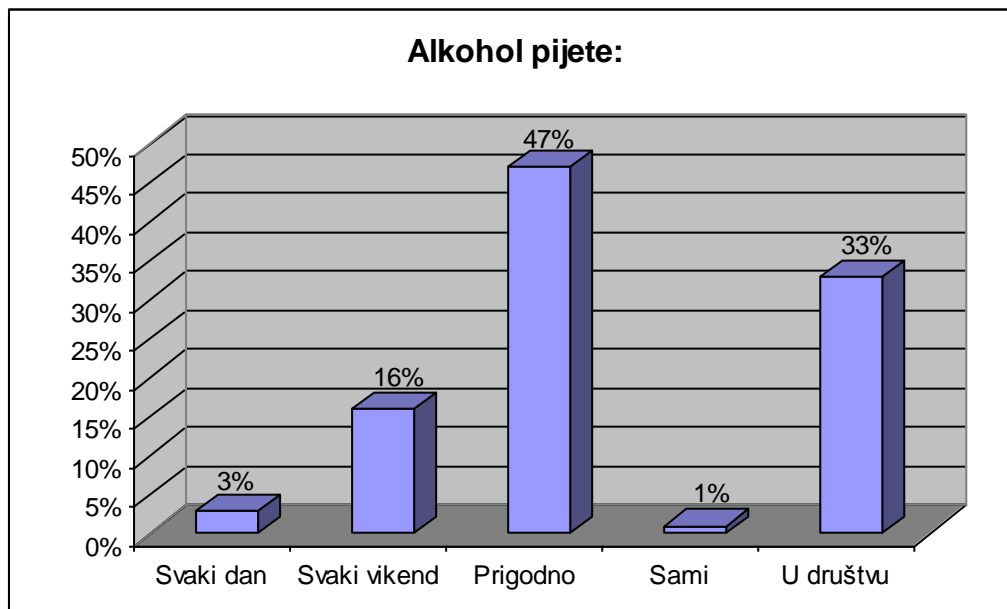
Slika 33. Udio učenika koji su barem jednom pili alkohol

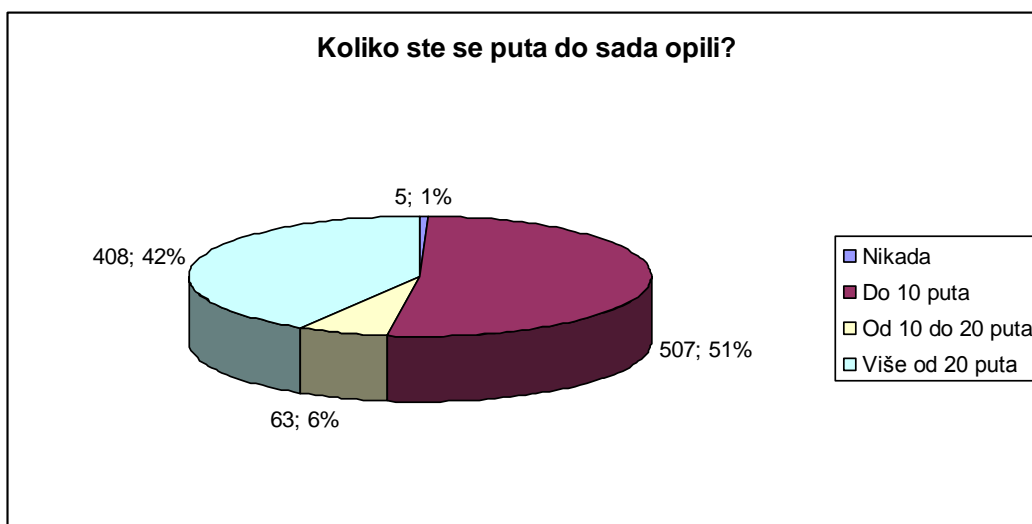
Slika 34. Broj učenika po dobi u kojoj su prvi put probali alkohol

Slika 35. Udio učenika koji sada piju alkohol

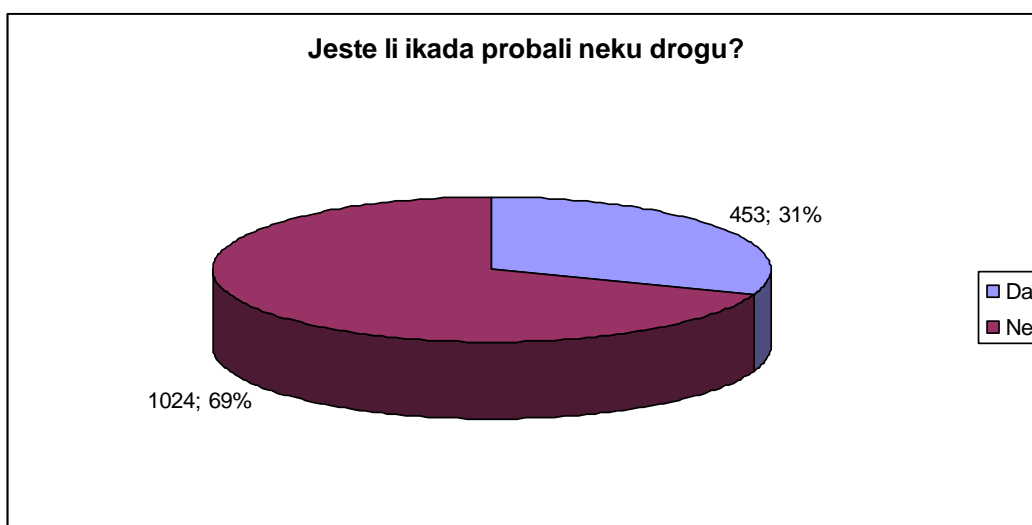
Slika 36. Udio učenika po učestalosti pijenja alkohola

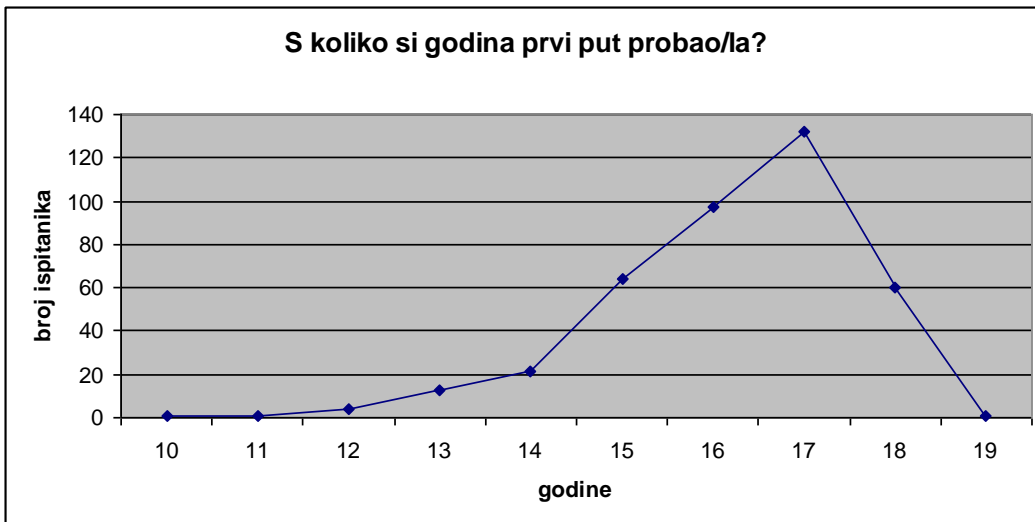
Slika 37. Udio učenika po učestalosti opijanja

1.3. Droga

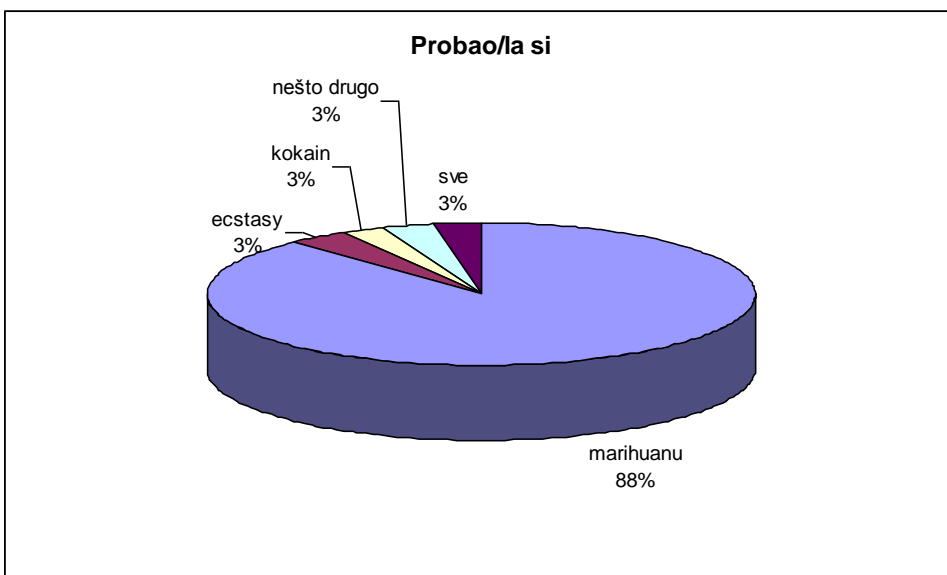
Drogu je probalo 31% učenika, a početak eksperimentiranja je u 17. godini. Mladići prije posežu. Prvi put se probala marihuana 88%, ecstasy 3%, kokain 3%. Najviše se proba iz znatiželje 81%, na nagovor društva 4%, a iz dosade 8%. Drogu je samo jednom probalo 55%, a nastavilo uzimati 45% mladih i od toga nastavilo uzimati marihuanu 87%, ecstasy 4%, a kokain 2%.

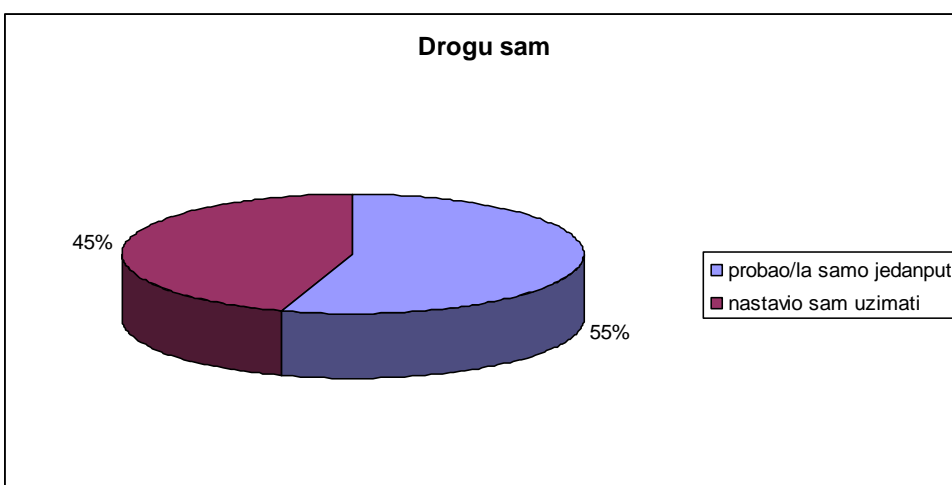
Slika 38. Udio učenika koji su barem jednom probali drogu

Slika 39. Broj učenika po dobi u kojoj su prvi put probali drogu

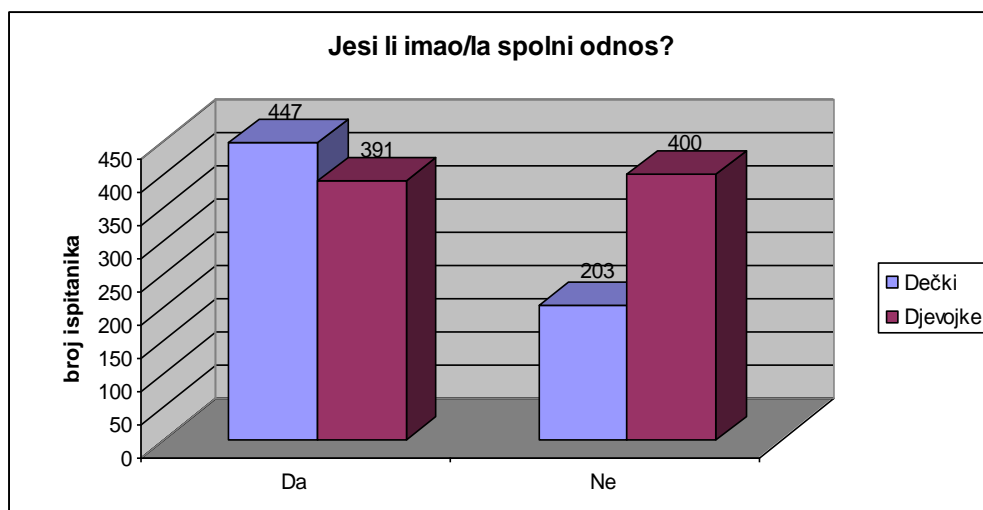
Slika 40. Udio učenika po vrsti droge koju su probali

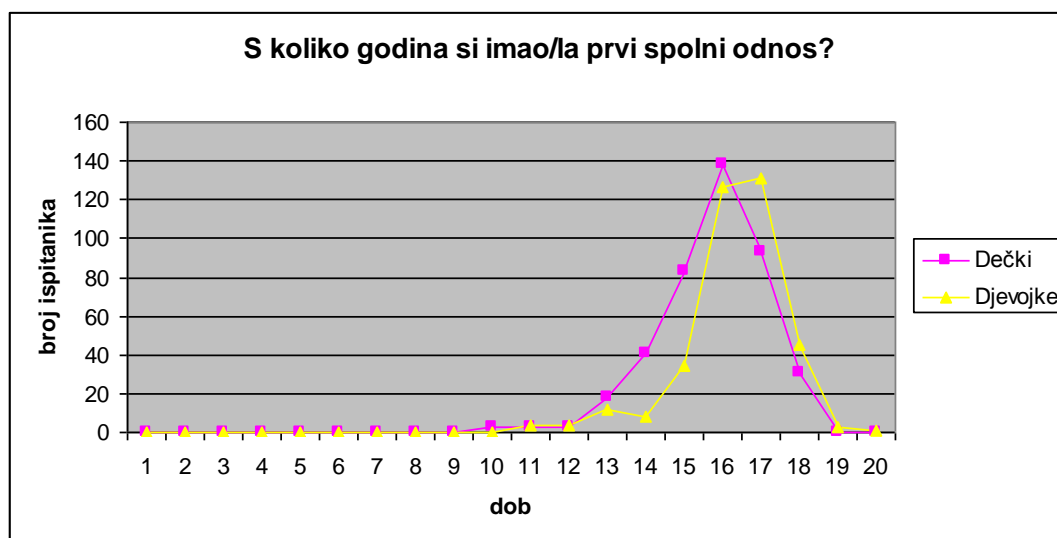
Slika 41. Udio učenika koji su nastavili s uzimanjem droge

1.4. Spolno ponašanje

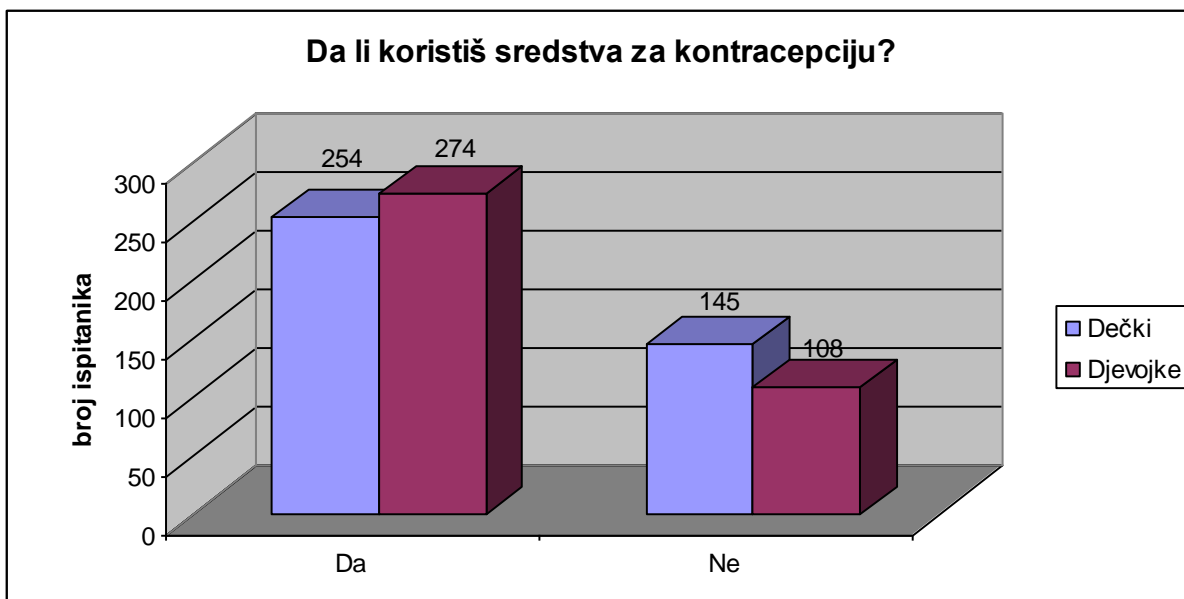
Spolni odnos je imalo 58% mladih. Mladići ulaze u spolne kontakte s 15,5 godina, a djevojke sa 16,5 godina. Samo jednog spolnog partnera imalo je 40%, dva partnera 22%, a tri i više 38%. Razlog stupanja u prve spolne odnose su „dosta godina“ 34%, zaljubljenosti 50%, jer su prijatelji to već napravili 3%, nagovor prijatelja 1%, na traženje partnera 7% i prisile 5% učenika. Kontracepciju koristi 68%, i to najviše prezervativ 83%, pilulu 4%, pilulu i prezervativ 4%, plodni i neplodni dani 3%, prekinuti snošaj 6%. Pri svakom odnosu redovito kontracepciju koristi 61%. Samo 10% djevojaka odlazi redovito ginekologu. Kod urologa je bilo jednom 6%, a više puta 4%. Trudnoća je bilo 2%.

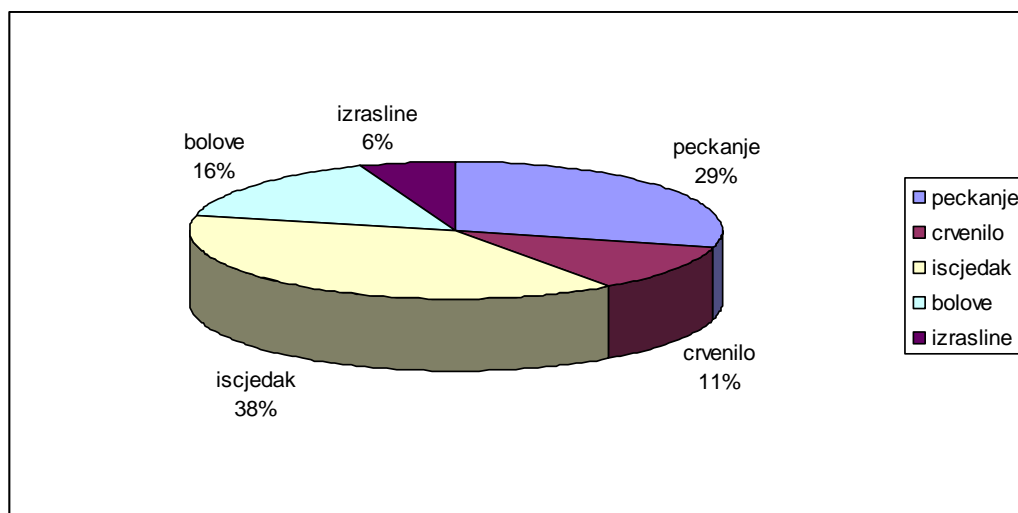
Slika 42. Udio učenika koji su imali spolni odnos po dobi

Slika 43. Broj učenika prema dobi u kojoj su imali prvi spolni odnos

Slika 44. Broj učenika koji koriste sredstva za kontracepciju po spolu

Slika 45. Udio učenika prema simptomima u području spolovila

1.5. Testiranje razlika

Testiranje razlika (t-testom) između mladića i djevojaka s obzirom na to s koliko su godina počeli pušiti utvrđena je statistički značajna razlika ($t=-3,09$, $df=663$, $p<0,05$). Djevojke izjavljuju da su počele pušiti u nešto kasnijoj dobi ($M\check{z}=15,19$) u odnosu na mladiće ($Mm=14,78$).

Testiranjem razlika (t-testom) mladića i djevojaka s obzirom na to s koliko su godina prvi put probali alkohol utvrđena je statistički značajna razlika ($t=-7,59$, $df=1323$, $p<0,05$). Djevojke izjavljuju da su počele piti u nešto kasnijoj dobi ($M\check{z}=14,29$) u odnosu na mladiće ($Mm=13,19$). Testiranjem razlika (t-testom) mladića i djevojaka s obzirom na to da li su ikada probali neku drogu utvrđena je statistički značajna razlika ($t=-3,72$, $df=1458$, $p<0,05$). Djevojke u većoj mjeri izjavljuju da nisu nikada probale neku drogu ($M\check{z}=1,73$) nego mladići ($Mm=1,64$).

Testiranjem razlika (t-testom) mladića i djevojaka s obzirom na to da li su imali spolni odnos utvrđena je statistički značajna razlika ($t=-7,54$, $df=1439$, $p<0,05$). Mladići više izjavljuju da su da su imali spolni odnos ($Mm=1,31$) u odnosu na djevojke ($M\check{z}=1,50$).

Testiranjem razlika (t-testom) mladića i djevojaka s obzirom na to s koliko su godina imali prvi spolni odnos utvrđena je statistički značajna razlika ($t=-5,73$, $df=780$, $p<0,05$). Mladići više izjavljuju da su imali spolni odnos u ranijoj dobi ($Mm=15,73$) u odnosu na djevojke ($Mž=16,30$).

2. Zaključak

Adolescenti su specifična i osjetljiva populacijska skupina. Dobiveni rezultati nam ukazuju i upozoravaju nas da moramo ranije preventivno djelovati u smislu sprječavanja zlouporabe duhana, alkohola, opojnih sredstava i neodgovornog spolnog ponašanja kod oba spola. Potrebno je razvijati dobru suradnju i povjerenje između mladih i svih onih u društvu, koji su u neposrednom kontaktu s njima.